KLIMA ØSTFOLD

KLIMA ØSTFOLD

HANDLINGSPLAN 2020

www.klimaostfold.no

KLIMA ØSTFOLD

Mer samarbeid. Mer handling.

Klima Østfold er et samarbeid mellom kommuner i Østfoldregionen, Østfold/Viken fylkeskommune og fylkesmannen i Oslo og Viken om innsatsen for å begrense klimaendringene. Vi gjennomfører tiltak, bevisstgjør, engasjerer og tilrettelegger slik at alle kan bidra: Det offentlige, næringsliv og innbyggere.

Formålet er å styrke arbeidet for å oppnå partenes egne vedtatte klimamål. Østfold vil bidra til å nå Parisavtalens ambisjoner om å begrense temperaturstigningen til godt under 2°C, helst under 1,5°C, sammenliknet med førindustriell tid. Klima Østfold vil bidra til at de nasjonale klimamålene nås.

Det samarbeides om prosjekter og tiltak som er forenlige med kommunenes klima- og energiplaner og andre kommunale planer. Arbeidet organiseres gjennom en årlig handlingsplan for samarbeidet. Klima Østfold skal ikke være en erstatning for kommunalt klima- og energiarbeid, men en styrking og ressurs for parenes egen måloppnåelse.

Klima Østfold vil bestå med samme geografiske nedslagsfelt inntil nye vedtak eventuelt endrer på det. Vi vil gjerne dele våre erfaringer med andre liknende nettverk både i Viken og landet ellers.

KLIMA ØSTFOLD

Klima Østfold er et samarbeid mellom kommuner i Østfoldregionen, Viken fylkeskommune og fylkesmannen i Oslo og Viken om innsatsen for å begrense klimaendringene. Vi gjennomfører tiltak, bevisstgjør, engasjerer og tilrettelegger slik at alle kan bidra: Det offentlige, næringsliv og innbyggere.

Klima Østfold vil bestå med samme geografiske nedslagsfelt inntil nye vedtak eventuelt endrer på det. Vi vil gjerne dele våre erfaringer med andre liknende nettverk både i Viken og landet ellers. Arbeidet til Klima Østfold organiseres gjennom en årlig handlingsplan.

Samarbeidets rolle

Klima Østfold er ikke en erstatning for kommunalt klima- og energiarbeid, men skal være en styrking og ressurs for partnernes egen måloppnåelse.

Klima Østfolds rolle er å øke gjennomføringsevnen for klima- og energitiltak gjennom å:

- Koordinere klima- og energiarbeid i fylket for å styrke gjennomføringen av kommunenes vedtatte politikk
- Tilrettelegge for samarbeid og deling av erfaring mellom partene
- Mobilisere økte ressurser til tiltak gjennom søknader til tilskuddsprogrammer nasjonalt og internasjonalt
- Kompetanseheving og informasjonsspredning hos partene og i Østfoldsamfunnet
- Kvalitetssikre og følge opp tiltak ut fra potensial for reduksjon av klimagassutslipp
- Utvikle relevante indikatorer og utarbeide klimaregnskap for kommunene for å måle utviklingen over tid

Les mer om Klima Østfold i Vedlegg 1.

KLIMA ØSTFOLD

BUDSJETT 2020

Samarbeidet finansieres gjennom et årlig beløp fra hver deltakerkommune og fylkeskommunen som bidrar tilsvarende kommunenes bidrag, men med en øvre grense vedtatt i forbindelse med forlengelsen av samarbeidet i 2017. Fra og med 2020 er modellen over medlemsbidrag endret til en trappetrinnsmodell ut fra innbyggertall. Denne er vedtatt av Arbeidsutvalget og i de kommunene der det ble vurdert som nødvendig med et eget vedtak. Deltagerfinansieringen tilsvarer ca. 1,7 millioner kroner per år. Utover dette utvikles det prosjekter for å hente midler fra ekstern støtte og tilskudd.

Fylkeskommunen støtter i tillegg Klima Østfold med arbeidsgiveransvar, kontor- og sekretariatsfunksjoner. Det er overført i underkant av kr 400 000 fra 2019 til driftsbudsjettet.

Driftsbudsjett

	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Budsjett 2020
Saldo/overført januar	933 293	933 293	382 271
Finansiering			
Bidrag fra kommunene[1]	784 249	780 000	863 000
Bidrag fra Fylkeskommunen[2]	784 249	780 000	820 000
Bidrag fra Fylkesmannen[3]	75 000	75 000	-
Eksterne midler:			
Skjønnsmidler fra Fylkesmannen til prosjekt Energi- og klimaplaner	300 000	600 000	-
Klimasats, Nettverksstøtte[4]	450 000	450 000	325 000
Total	3 326 791	3 618 293	**2 390 271**
Utgifter			
Lønn koordinator, KØ-andel kommunikasjonsrådgiver og utstyr	1 164 416	1 200 000	1 200 000
Prosjektadmin, reiser av "sekretariatet"[5]	20 315	15 000	35 000
Arrangere og delta på møter og konferanser. Kompetanseheving.[6]	108 656	100 000	200 000
Nettside og formidling[7]	39 703	28 614	70 000
Dokumentasjon av Klima Østfold fra 2012-2019	35 554	50 000	15 000
Klimagassbudsjett og klimagassregnskap. Alle, ikke kun pilotkommunene.	250 456	250 000	310 271
Abbonement - Energiportalen[8]	90 000	120 000	75 000
Holdningsskapende arbeid, "grønne uker", Klimasmarte folk og firmaer[9]	600 000	600 000	-
AUs pott til gode klimainitiativ[10]	-	150 000	135 000
Egeninnsats i Klimasatsprosjekt: Klimasmart Landbruk "3.0"	150 000	150 000	200 000
Egeninnsats i Klimasatsprosjekt: Areal og transport[11]	50 000	100 000	50 000
Felles medlemsskap i Klimapartnere Østfold	100 000	100 000	100 000
Prosjekt Energi- og klimaplaner[9]	335 420	754 679	-
Total	2 944 520	3 618 293	**2 390 271**
Resultat	382 271	**0**	**0**

Merknader:

1. Økning skyldes ny modell for medlemsbidrag som inkluderer prisøkningsjustering. I tillegg ett nytt medlem.
2. At fylkeskommunen her ikke matcher kommunene helt skyldes en øvre grense vedtatt i forbindelse med forlengelsen av Klima-Østfoldsamarbeidet, der ikke alle forhold var tatt tilstrekkelig høyde for. Dette skal sekretariatet forsøke å ordne i løpet av 2020.
3. Fylkesmannen har ikke lenger midler til å støtte nettverk på generell basis.
4. Klimasats sin nettverksstøtte er basert på antall (fylkes) kommuner som hver utløser støtte på kr 25 000. Vi har budsjettert med støtte til 12 kommuner + Viken fylkeskommune. Vi fikk søke om fylkeskommunens andel mot at vi bruker tid på å hjelpe til med å spre erfaringene fra KØ til andre områder i Viken.
5. Økes blant annet p.g.a. forbruk i 2019 og forventet mer reising i Viken
6. Flere arrangementer på steder med romleie. Slått sammen 2 kategorier fra foregående år p.g.a. flytende overgang mellom kategoriene.
7. Ekstern bistand i 2020 for å fremme gode eksempler på web.
8. Prosjektet Klimasmarte folk og firmaer vil dekke deler av denne utgiften.
9. Eget prosjekt
10. 150 ' friske midler samt ubenyttede midler fra i fjor. Skal opp på AU og sekretariats agenda i 2020.
11. Fra fjorårets budsjett. Benyttes i prosjekt som er i gang i Viken-regi.

Klima Østfold-prosjekter

Med stadig økende antall prosjekter, hvorav mange som går over flere år, viser vi nå hvert enkelt prosjekt og for hvert prosjekts fulle prosjektperiode. Disse midlene er bundet til prosjektenes aktiviteter og formål. Dette gjøres for prosjektene der Klima Østfold og kommunene er de eneste prosjektdeltakerne. Her vises kun finansiering i form av penger, i tillegg kommer en stor egeninnsats i form av timer.

Innkjøp av klimaløsninger (2018-2020)	
Ekstern finansiering - hele perioden. Klimasats og fylkeskommunen	2 000 000
Utgifter - perioden fram til 31.12.2019	1 855 670
Forventede utgifter i 2020	144 330
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**0**

Kartlegging klimagammeldagse reguleringsplaner (2019-2020)	
Ekstern finansiering - hele perioden. Klimasats og fylkeskommunen.	350 000
Finansiering Klima Østfold - hele perioden	50 000
Utgifter - perioden fram til 31.12.2019	7 200
Forventede utgifter i 2020	392 800
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**0**

Klimaplanprosjektet Pentahelix (2018-2021)	
Ekstern finansiering - hele perioden. EU Horisont 2020.	2 810 000
Utgifter - perioden fram til 31.12.2019	2 010 000
Forventede utgifter i 2020	500 000
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**300 000**

Klimasmarte folk og firmaer. Samarbeid og medfinansiering m. Klimapartnere Østfold og fylkeskommunen (2019-2023)	
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkeskommunen og Klimapartnere Østfold.	1 150 000
Finansiering Klima Østfold - hele perioden	600 000
Forventede utgifter i 2020	750 000
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**1 000 000**

Klimabudsjetter i kommunene (2019-2020)	
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkeskommunen.	400 000
Utgifter - perioden fram til 31.12.2019	292 814
Forventede utgifter i 2020	107 186
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**0**

Energi- og klimaplaner, oppfølging av planer i kommunene og regionalt (2017-2023)	
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkesmannen og fylkeskommunen.	1 300 000
Utgifter - perioden fram til 31.12.2019	743 141
Forventede utgifter i 2020 (Varme- og kjølepotensialkartlegging, egeninnsats i deponigass-søknad mm)	300 000
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**256 859**

Klimasmarte løsninger, oppfølging av klimaplaner m. næringsliv og andre (2020-2023)	
Ekstern finansiering - hele perioden. Fylkeskommunen	1 000 000
Forventede utgifter i 2020 (Kartlegging Grønne arbeidsplasser, mm)	300 000
Budsjettert balanse 31.12.2020:	**700 000**

Tilleggsfinansiering

For prosjekter der Klima Østfold er én av flere deltakere er det ikke hensiktsmessig å budsjettere isolert på Klima Østfold-kommunene. Her viser vi andel av ekstern finansiering i disse prosjektene som vi estimerer vil gå til aktiviteter relatert til Klima Østfold i 2020.

	Budsjett 2020
Fossilfri 2030. Interreg m. fler	350 000
Utlån av Fossilfrie maskiner. Klimasats	400 000
Klimasmart Landbruk 3.0. Klimasats	400 000
Laderådgiving rettet mot borettslag og sameier. Klimasats	200 000
Klimarådgivning i anskaffelser. Klimasats	800 000
Total	**2 150 000**

KLIMA ØSTFOLD OG VIKEN

Fylkeskommunen står som nevnt for ca. 50 % av Klima Østfolds grunnfinansiering, samt kontor- og sekretariatsfunksjoner og arbeidsgiveransvar for daglig leder og prosjektmedarbeidere. Fylkessammenslåingen til Viken fra 2020 har i første omgang ikke innvirkning på Klima Østfold. Fellesnemda i Viken gjorde 08.10.2018 følgende vedtak om at *«Medlemskap og deltakelse i nettverk, forum, råd og organisasjoner videreføres inntil videre med Viken fylkeskommune som nytt medlem fra 2020, og Fellesnemda er innstilt på å holde budsjettrammene på samme nivå som i dag, men med forbehold avhengig av hvilke økonomiske rammer Viken fylkeskommune vil få til rådighet.»*

Posisjonspartiene i nye Viken sier i samarbeidsplattformen at Klima Østfold er en modell som de ønsker å tilby og tilpasse til alle kommuner i Viken. «Klima Viken» blir antakelig en paraply for Klima Østfold og søsternettverk.

I 2020 vil Klima Østfolds arbeidsutvalg og sekretariat jobbe videre for å realisere vedtaket fra Klimarådsmøtet 2018, blant annet ved å tilby møter og foredrag for å dele erfaringene våre: *Det skal jobbes for at Klima Østfold fortsetter med dagens kommuner også etter 1.1.2020. Vi ønsker å dele vår erfaring med kommunene i nye Viken.*

HANDLINGSPLANENS AKTIVITETER

1. Oppsummering

I 2020 vil arbeidet med nye klima- og energiplaner fortsette for noen kommuner. Mange vil jobbe med tilhørende handlingsplaner med konkrete tiltak og virkemidler og å samarbeide om utarbeidelse av klimabudsjett. Kommunene som ikke har ferske klimaplaner eller er klimabudsjettpiloter vil få en egen oppfølging for å utarbeide nye klimamål til kommuneplanen og kompetanseheving om klimabudsjett/klimahandlingsplaner.

Arbeidet finansieres av driftsbudsjettet og av prosjektmidler:
- Klimaplanprosjektet Pentahelix – EU-prosjekt
- Klimabudsjetter i kommunene
- Energi- og klimaplaner, oppfølging av planer i kommunene og regionalt
- Klimasmarte løsninger, oppfølging av klimaplaner m. næringsliv og andre

I tillegg løper en rekke prosjekter:
- Klimasmart landbruk Østfold og Viken (Klimasats-finansiert).
- Kartlegging av klimagammeldagse reguleringsplaner
- Retningslinjer og veiledning om klimahensyn i (areal)planlegging (i Viken fk-regi, Klima Østfold er deltaker)
- Klimasmarte folk og firmaer. Samarbeid med. Klimapartnere Østfold (Mobilisering og veiledning av befolkning og små og mellomstore bedrifter)

Prosjekter innen satsingen for Fossilfri2030:
- Innkjøp av klimaløsninger - deling av klimakompetanse til anskaffelser (Klimasats-finansiert)
- Test av fossilfrie maskiner og kjøretøy (Klimasats-finansiert)
- Utlån av el-sykler via bibliotekene (Klimasats-finansiert)
- Fossilfri grenseregion 2030 (Interreg-finansiert). Sykkelferdigheter og sykkelreparasjoner for barn og unge, m.m.

Vi har søkt om følgende prosjektfinansiering:
- Klimarådgivning i anskaffelser (Klimasats) Gjelder alle Vikenkommuner, bygget etter Klima Østfolds innkjøpsprosjekt.
- Forprosjekt: Kartlegging: Deponigass og mulig utnyttelse (Klimasats). Deltakere: Sarpsborg kommune, Halden kommune, Movar, Klima Østfold.

Rammeavtale i felleskap:
- Ladestolper – en ny avtale utarbeides
- Elsykler – en ny avtale utarbeides

2. Erfaringsoverføring og koordinering med andre aktører

Som nettverk utgjør Klima Østfold en plattform som utover å spre erfaringer mellom kommunene også kan nyttes til samarbeid med andre om:
- spredning av erfaringer og informasjon ut til kommunene og vice versa
- kommunikasjon utad
- synergier rundt eventuelle felles aktiviteter
- koordinering mellom aktører

Det vil etterstrebes denne typer effekter med følgende aktører/enheter:

Som medlem eller støttespiller:
- Klimapartnere Østfold: Klimapartnere vil være et viktig verktøy for Klima Østfold-kommunenes arbeid ut mot næringslivet. Sekretariat for Klima Østfold og prosjektleder for Klimapartnere vil samarbeide om involveringen fra kommuner.
- Gjenvinning Østfold: Daglig leder for Klima Østfold er styremedlem
- Avfallsforum Østfold: Daglig leder for Klima Østfold er medlem i forumet.
- KS' «Kortreist kvalitet-nettverk», gjennom Moss kommune
- Prosjekt Nasjonal klimabudsjettveileder, gjennom Sarpsborg kommune
- Håpets katedral: Klima Østfold støtter dette prosjektet og vil spre informasjon om det på denne bakgrunnen:
  Skal vi klare å redde jordens klima må alle ressurser brukes om og om igjen, og ikke forsøple og skade livet i naturen og havet. Derfor støtter kommune-samarbeidet Klima Østfold mobilisering mot marin forsøpling og er støttespiller til «Håpets katedral».

Andre aktører/nettverk/prosjekter det etterstrebes koordinering med:
- Biogass Oslofjord-samarbeidet
- Bypakke Nedre Glomma og Hjem-jobb-hjem-initiativet
- Pedalen/Kirkens bymisjon om sykkeltiltak
- Regionalt planforum
- Vannområdene, for eksempel innen arealplaner
- Ungt Entreprenørskap - Klimakunnskap - opplegg for vg/u-skoler
- Inspiria - Klimakunnskap - opplegg for vg/u-skoler
- «Sykkelbyene»
- Norsk senter for sirkulærøkonomi
- Borg CO_2
- Fylkenes klimanettverk
- Covenant of Mayors

3. Møteplan

Klimarådet: Februar 2019.
Arbeidsutvalget: 3-4 møter.
Klimakontaktene: 3-4 ordinære møter eller felles samlinger knyttet til klimaplanarbeidet og klimabudsjett.

Seminar for spesifikke målgrupper:

- 26.02: Fossilfritt på hjul – Løsninger og Enovastøtte. Med Klimapartnere.
- 02.04: Jord-, skogbruk og klima. For klimakontakter, jordbruksansvarlige og skogbruksansvarlige i kommunene.
- April/mai: Klimanørding: Gjennomgang Miljødirektoratets nye klimagassberegninger for kommuner og av Klimakur 2030.
- 08.09: Fossilfri mobilitet for ansatte og FoU-prosjekter innen elektrifisering. Med Klimapartnere.
- 11.11: Biogass – hvordan øker vi produksjon og bruk i Østfold? Med Klimapartnere.

Ellers etter behov og kapasitet.

4. Handlingsplanen

Regional plan for klima og de vedtatte klimaplanene i kommunene har ambisiøse klimamål som skal være i tråd med Parisavtalens mål om å begrense klimaendringene til 1,5 graders oppvarming. De overordnede målene er (med noe lokal variasjon):

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Østfold være redusert med 80 % sammenlignet med 2016., Fredrikstad: 60 %, Råde: 50 %.
- Innen 2040 skal all energiproduksjon og -bruk i Østfold være fossilfri eller avfallsbasert.
- Innen 2050 skal det ikke slippes ut mer klimagasser i Østfold enn det bindes (netto null), ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO2 -opptakene.
- For å bidra til det globale lavutslippssamfunnet innen 2050 skal Østfold redusere forbruk og redusere klimafotavtrykket på varer og tjenester vi kjøper.
- Innen 2030 skal det produseres minst like mye energi i Østfold som det forbrukes, gjennom økning på minst 3000 GWh ved produksjon av fornybar energi, energieffektivisering, og økt fjernvarmeproduksjon.

Klima Østfold-samarbeidets handlingsplan har tradisjonelt vært delt opp i fem «tiltaksområder» som ble identifisert ved oppstarten av Klima Østfold i 2012. Som følge av klimaplanarbeidet har vi identifisert temaer som bør fremheves mer enn tidligere, og derfor oppretter vi **nye tematiske inndelinger.**

De overnevnte ambisiøse målene krever raske og omfattende klimatiltak og -virkemidler i alle sektorer. «Pilot-klimabudsjettkommunene» skal utarbeide tiltakspakker om hva som skal til for å tette gapet mellom utslipp og mål, inkludert nasjonale virkemidler. Da vil vi få et riktigere bilde av omfanget som trengs, men det er ikke tvil om at det må jobbes bredt. Derfor har vi kommet frem til at vi lister opp alle temaer som det *bør* arbeides med i kommunene og fylkeskommunen i Klima Østfolds handlingsplan. Dette er starten på en bruttoliste over tiltak og virkemidler som forhåpentligvis vil hjelpe kommunal politisk og administrativ ledelse. **Temaer der Klima Østfold som samarbeid *ikke* har aktiviteter i 2020 vises i lysegrå skrift.** Det presiseres at det ikke nødvendigvis betyr at kommunene eller andre aktører *ikke* jobber med temaet.

Denne inndelingen og oversikten vil utvikles i årene som kommer.

Til tabellen: «(?)» markerer der vi er usikre på om kapasiteten er tilstrekkelig for å starte eller gjennomføre aktiviteten i 2020.

4.1 Kommunene går foran

Kommunene og fylket går foran med egne klimatiltak, som myndighet og tilrettelegger: Arealplanlegging/-myndighet for redusert transportbehov og/eller bevaring av skog og matjord, opptak av CO_2 i skog og jordsmonn. Klimaplaner, klimabudsjett, klimaregnskap og klimaledelse. Eierstyring av og klimatiltak i regi av KF, IKS, skog og eiendommer. Klima-, energi-, og ressurstiltak (sikulærøknomi) i egne virksomheter ++ .

Prosjekter og aktiviteter	**Ressurser** (Foruten klimakontakter og aktuelle fagfolk i kommunene/fk)	**Krever investeringer/midler fra kommunene?**
Planer og overordnet arbeid		
Klimahensyn og klimamål i planstrategier og kommuneplaners samfunnsdel.	Sekretariat	
Klimaplaner. Nye ut på høring 2020: Marker. Planprogram i kommuner	Sekretariat	
Langsiktige analyser for omstillingen til lavutslippssamfunnet		
Klimaledelse (klimaarbeid gjennomssyrer kommunen), klimabudsjett (Klima-handlingplan) og -rapportering, klimagassregnskap. Tiltakspakkeberegninger.		
Pilotkomunene (Fredrikstad, Halden, Indre Østfold, Råde, Sarpsborg).	Sekretariat. Konsulent.	x
Opplegg om klimaledelse klimabudsjett og -rapportering: andre kommuner. (De som ønsker)	Sekretariat. Ny konsulent?	
Opplegg for å samkjøre miljøfyrtårnarbeid og klimaledelse/klimabudsjett (?)	Sekretariat.	
Arealplanlegging: Redusere transportbehovet, tilrettelegge for fossilfri transport, øke/bevare CO_2-opptak i skog, jord og myr		
Oppfølging av klimahensyn i regionale planbestemmelser og retningslinjer for areal-og planbruk	Viken fk	
Innlemming av klimahensyn i kommunale planbestemmelser i kommuneplaners arealdel, som krav til ladeinfrastruktur i nybygg av garasjer og parkeringsplasser		
Klimasatsforprosjektet Kartlegging av klimagammeldagse reguleringsplaner	Ekstern ressurs. Referansegruppe. Sekretariat	
Retningslinjer og veiledning om klimahensyn i (areal)planlegging. Fra arealdel til byggesak. Workshops.	Viken fk klimaavdeling, Referansegruppe: Moss kommune, KØ-sekretariat	
Ved fjernvarme og -kjøling: Kombinere tilknytytningsplikt for tilstrekkelig makred med enkle untak for mijø-forbildebygg. Utarbeide forslag til kriterier/prinsipper. (?)	Sekretariat, samarbeide med aktørene.	
Regulere areal for lading og energistasjoner (biogass, hydrogen, batterielektrisk) i arealplaner for å muliggjøre teknologiskifte.		
Tilrettelegge for delebiler, mobilitetspunkt, snarveier, gang og sykkelveier, sykkelparkering		
Dedikere parkeringsplasser og laste- og losselommer til utslippsfrie kjøretøy.		
Begrense parkeringsplasser kombinert med at sykler, delekjøretøy, el-, hydrogen- og biogasskjøretøy gis fordeler, som mer redusert P-avgift enn nasjonalt regelverk krever.		
Samarbeid, eierstyring av og strategier for klimatiltak i regi av KF, IKS, skog og eiendommer.		
Pengeplassering i grønne fond og pensjonsordninger		
Forvalte egen skog for optimal klimanytte		
Innlemming av klimahensyn i kommunale utbyggingsavtaler		
Klima- og miljøstretegi for kommunalt eierskap i interkommunale selskaper, strømselskap, eiendomsselskap mm		
Klima-, energi-, og ressurstiltak (sikulærøknomi) i egne virksomheter (se også Fossilfri transport)		
Redusere reiser gjennom aktiv bruk av IKT-løsninger.		
Klima inn i innkjøpsstrategi mm	Prosjektleder og rådgiverteam (hvis Klimasatsstøtte)	
Klimarådgivning i anskaffelser (hvis klimasatsstøtte): Transport/kjøretøy, Materialer, Redusere forbruk/øke gjenbruk, Mat og kontorutsryr, IKT.		X
Opplegg for brannvesen om klimatiltak: Solceller, elbiler, massivtre mm. [AUs pott for gode klimainitiativ]	Sekretariat og evt. konsulenter.	
Økt opptak av og energiutnyttelse av deponigass. Kartlegging: Deponigass og mulig utnyttelse. Sarpsborg kommune, Halden kommune, Movar.	Sekretariat	
Bygg: Energieffektivisering, god drift, utnytte overskuddsvarme og frikjøling, produksjon av lokal energi, ressurs- og arealeffektiviet, gjenbruk av bygg, bygnignsdeler, gjenbruksmaterialer, fornybare materialer, inkl. utstrakt bruk av tre, materialer med lavt klimafotavtrykk, fossilfri anleggsdrift, klimavennlig massehåndtering, unngå å bygge nytt.		
Stille klimakrav som leietaker av bygg.		
Infrastruktur som vei og avløp: Energieffektivisering, god drift, utnytte overskuddsvarme, produksjon av lokal energi, ressurseffektiviet, gjenbruk av materialer, fornybare materialer, inkl. utstrakt bruk av tre, materialer med lavt klimafotavtrykk, fossilfri anleggsdrift, klimavennlig massehåndtering.		
Effektiv og smart gatebelysning		
Kutte klimagassutslipp, effektivisering og energigjennvinning i vann og avløp		
Redusere matsvinn		

4.2 Fossilfri transport

Ca. halvparten av klimagassutslippene i Østfold stammer fra transport. I Østfold har vi et mål om fossilfri transport i Østfold innen 2030. Temaer: Omlegging av transportmetoder og av drivstoff, der vi først og fremst fremmer elektrisitet, biogass og hydrogen.

Prosjekter og aktiviteter	Ressurser	Krever midler?
Utbygging av ladeinfrastruktur generelt: Ny rammeavtale.	KØ-sekretariat, Viken innkjøpsavdeling	X
Utbygging eller annen tilrettelegging for ladeinfrastruktur dedikert til taxi og/eller annen lokal nærings-virksomhet.		
(tilretelegging for) utbygging av hydrogenfyllestasjoner		
Tilrettelegging for utbygging av biogassfyllestasjoner	Biogass Oslofjord.	
Test av fossilfrie maskiner og kjøretøy i kommunene (prosjekt)	Prosjektleder Gabriel W. Krog, kommunene.	
Test av fossilfrie maskiner og kjøretøy i næringsliv, på oppdag av det offentlige. Samt landbruket.		
Kartlegging av kjøretøy og bistand med plan for utfasing av fossile kjøretøy	Prosjektleder Erik S Gathen. Jan Bakke.	
Innkjøp av klimaløsninger-prosjektet: Bistand i innkjøp av (fylkes) kommunale fossilfrie kjøretøy og		X
Spredning av Halden kommunes bildelings-ordning til andre Østfoldkommuner som ønsker		X
El-sykkel-utlån gjennom bibliotekene.	Sekretariat, bibliotekene.	(x)
Laderådgivning i borettslag	Prosjektpartner	
Sykkelservice og aktiviteter på skolene gjennom "Fossilfri grenseregion"-prosjektet	Sekretariat, prosjektpartnere som Sykkelstallen og Inspiria	
Samordnet varetransport, omlastingssentraler for fossilfri, lokal varetransport	Pilot hvis Klimasatsstøtte: Indre Østfold	
Seminarrekke om fosslifri transport og omlegging i samabeid med Klimapartnere Østfold	Sekretariat og Klimapartnere-leder	
Koordinering med Bypakke Nedre Glomma og Miljøløftet Moss forå etterstrebe at fossilfri transport ivaretas	Sekretariat	
Nye mål i byvekstavtaler nasjonalt. Gi innspill.	Sekretariat, AU	
Bedret kollektivtilbud (jobbe for)	ØKT, Fredrikstad (AU)	
Fossilfritt kollektivtilbud	ØKT, Fredrikstad	
Utnytte rammene for taxiløyve for mest mulig taxier på el, hydrogen eller biogass	Viken fk	
Fremme InterCity-utbyggingen	Tilstrekkelige aktører jobber	
Fremme åpning av jernbanen Rakkestad-Sarpsborg, blant annet for avlastning for godstrafikk	Inn i AUs påvirkningsarbeid ?	
Fremme transport fra vei til sjø og bane (kanskje del av seminarrekke m Klimapartnere)		
Aktiviteter, utover seminar, knyttet til omstilling av tungtransport og logistikk, massetransport		

4.3 Klimasmart landbruk

Virkemidler for å redusere klimagassutslipp fra fossil energibruk i skogbruk, jordbruk og gartnerinæringen. Bedret agronomi for lavere biologiske klimautslipp per produserte enhet. Optimal skogskjøtsel for økt klimanytte, CO2-opptak i skog og jordsmonn. Tiltak mot lystgassutslipp fra næringsrike vann og vassdrag.

Prosjekter og aktiviteter	Ressurser	Krever midler?
Klimasmart landbruk 2019-2021:	Prosjektleder Charlotte Forsberg, kommunenes landbruksavd., Fylkesmannen, Bondelaget, Inspiria, Kalnes, Tomb, samt andre tilgrensende prosjekter.	
Kursing av jordbrukere: Fremme fossilfrie alternativer, drenering, fornybar gårdsvarme, energiproduksjon fra låvetak, produksjon og bruk av bioenergi og biogass, biokull, energieffektiv traktørkjøring mm.		
Aktiviteter overfor skogeiere om skogskjøtsel		
Aktiviteter overfor målgruppe gartnerier.		
Aktiviteter overfor agronomielever og -lærere på Inspiria.		
Innlemme klimakriterier for SMIL-midler så langt det er mulig (Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket)		
Studie: Potensialet for karbonoppptak fra skog og jordsmonn i Østfoldregionen	Sekretariatet bestiller	
Tilrettelegge for økt biogassproduksjon eller annen "klimautnyttelse" av husdyrgjødsel: Tettere kobling mellom kommunene, Biogass Oslofjord (og landbruket)	Sekretariatet, Biogass Oslofjord	
Tiltak mot lystgassutslipp fra næringsrike vann og vassdrag.		

4.4 Tilrettelegging for og samarbeid med næringslivet

Industri, energisektoren og næringsliv utover primærnæringene. Omstilling til 100 % fossilfri energibruk, energi-, materialer/ressursseffektivitet og sirkulærøkonomi, karbonfangst og lagring, økt fornybar energiproduksjon, omstilling av alle næringer: 1) fossilfri og effektiv, 2) Grønn forretningsmodell

Prosjekter og aktiviteter	Ressurser	Krever midler?
Samarbeide med Klimapartnere Østfold, inkludert om arrangementer.	Daglig leder x 2. Evt. styreverv	Kommuener kan også bli medlem individuelt
Studie: Framtidens grønne arbeidsplasser i Østfold	Sekretariat bestiller	
Innlemme klimakriterier for tilksuddsordnigner for næringslivet (fylket, kommuner). Gi innspill.	Sekretariat	
Omstilling av industrien		
Bistå kommunene i å følge opp industri med store punktutslipp i klimaplanarbeid og	Sekretariat	
Karbonfangst og lagring: Dialog med Borg CO_2. AU bidra med påvirkningsarbeid?	Sekretariat (AU)	
Øke tiltang på fornybar energi		
Fremme ny fornybar energiproduksjon: Strøm, biogass og termisk energi.	Biogass Oslofjord (?)	
Sikre koordinering, informasjonsflyt og planlegging med nettselskap for elektrifisering i kommunene.		
Bidra i og få nytte av Vikens utarbeidelse med energistrategi, kunnskapsinnhenting	Sekretariat	
Kartlegging av kjøle- og varmepotensiale, overskuddsenergi i Østfold	Sekretariat og	
Omstilling av øvrig næringsliv		
Klimasmarte folk og firmaer: Kampanjer overfor huseiere, borettslagsstyrer og små og mellomsstore bedrifter. Mål: Øke bruken av energirådgivning/energikalkulator for boliger, samt fossiilfri transport. Stimulere til tiltak.	Eget prosjekt, drevet av eksterne. Sekretariatet, Klimapartnere Ø	
Fremme klimavennlige materialer og sirkulærøkonomi i bygg- og anleggsnæringen (?)	Sekretariatet, samarbeidspartnere	
Seminarer og kurs "Nye bærekraftige forretningsmodeller i handelen".		

4.5 Tilrettelegging for befolkningens omstilling

Redusert og fossilfri transport (sykkel, gange, kollektiv, elbil, hyddrogen, biogassbil), materialer/ressurser og sirkulærøkonomi, energieffektivisering

Prosjekter og aktiviteter	Ressurser	Krever midler?
Abonnere på og spre informasjon om kalkulator for energitiltak i boliger til befolkningen.	Sekretariat, kommunikasjon	
Klimasmarte folk og firmaer: Kampanjer overfor huseiere, borettslagsstyrer og små og mellomsstore bedrifter. Mål: Øke bruken av energirådgivning/energikalkulator for boliger, samt fossiilfri transport. Stimulere til tiltak.	Eget prosjekt, drevet av eksterne. Sekretariatet, Klimapartnere Ø	
En rekke av aktivitetene under "Fossilfri transport".	Sekretariat	
Samarbeid med Ungt entreprenørskap.		
Ungdommens klimauke (?)	Sekretariat. Samarbeid med	
Spre informasjon om støtteordninger	Kommunikasjon	
Regionale og lokale støtteordninger		
Tilrettelegge for og øke bevissthet om redusert forbruk, økt gjenbruk og reduserte avfallmengde		
Tilrettelegge for økt gjenbruk gjennom renovasjonsvirksomhetene		
Samarbeide med prosjektet felles ettersorteringsanlegg om informasjon (?)	Sekretariat, kommunikasjon	
"Fiksefester" der man får reparasjon/lærer, inspirasjonsmøter om matsvinn, klimavennlig mat, annet forbruk mm. (?)	Sekretariat. Samarbeid med frivilligheten?	
Fysisk eller økonomisk tilrettelegging for initaitv for gjenbruk, reparasjon, deleordninger mm		

4.6 Formidling og kunnskapsbygging

Kommunikasjonsaktiviteter er essensielt for Klima Østfold. Aktivitetene understøtter de andre, eller er selvstendige aktiviteter. Inkluderer også eventuelle aktiviteter innen green nudging.

Prosjekt og aktiviteter	Ressurser
Spre informasjon eksternt og internt som understøtter de andre aktivitetene og prosjektene overfor ulike målgrupper.	Kommunikasjonsrådgiver, daglig leder og tettere samarbeid med kommunikasjonsavdelingene i kommunene
Heve målgrupper kunnskapsnivå om miljø og klima, og ikke minst klimaløsninger	
Formidling på Facebook, Twitter, Instagram og webside, samt kommunenes kanaler. Kampanjer og mediedekning. Foredrag. Egne arrangementer/folkemøter. Involvering.	
Øke kjennskap til Klima Østfold og arbeidsmetodikken i Viken fk og Viken-kommuner gjennom skriftlig materiell, foredrag og møter.	Sekretariat, kommunikasjon, klimakontakter, (AU)
AUs påvirkningsarbeid	AU. Støtte fra sekretariat.
Tilby opplegg om klima, klimaløsninger og Klima Østfold til folkevalgte lokalt	Sekretariat. Via AU.
Fremme flere gode eksempler på hjemmesidene og senke terskelen for hvordan kommunene kan dele eksempler.	kommunikasjon
Gi innspill og høringsuttalelser ved behov og kapasitet	Sekretariat, klimakontakter (AU)
Dele og analysere miljødirektoratets klimagasberegninger for kommuner og fylker, og annet faktagrunnlag	Sekretariat, Viken analyse

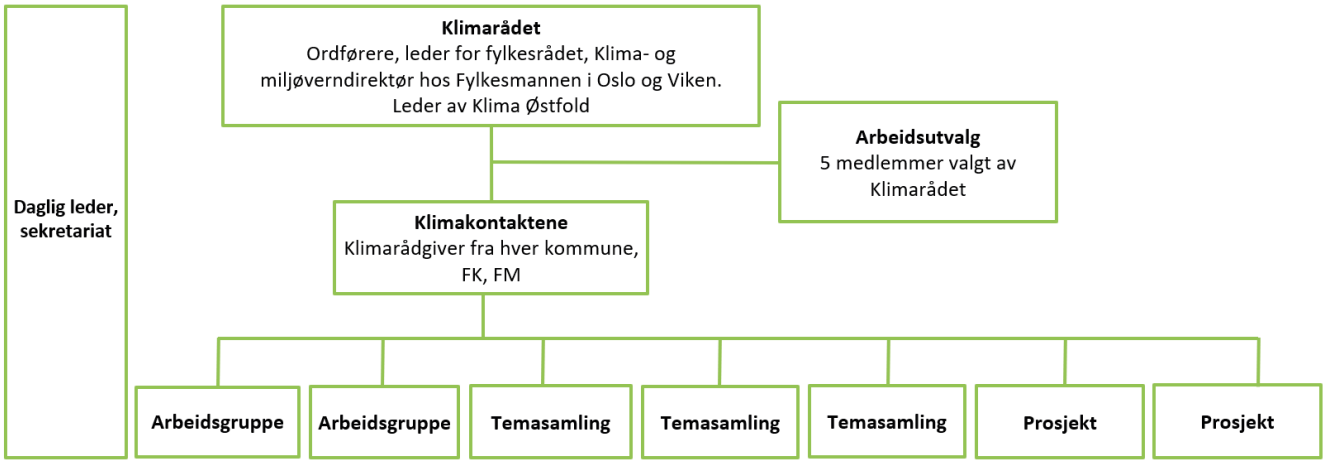
VEDLEGG 1

MER OM KLIMA ØSTFOLD

Klima Østfold ble etablert i 2012 og samarbeidet er forlenget fram til 2022. Formålet med samarbeidet er å styrke grunnlaget for å oppnå partenes egne vedtatte klimamål. Østfold vil bidra til å nå Parisavtalens ambisjoner om å begrense temperaturstigningen til godt under 2°C, helst under 1,5°C, sammenliknet med førindustriell tid. Klima Østfold vil bidra til at de nasjonale klimamålene nås.

Samarbeidsmodell

Nettverket har følgende organisering:

Klimarådet: Består av kommunenes ordførere og leder for fylkesrådet, samt Klima- og miljøverndirektør hos Fylkesmannen i Oslo og Viken, eller deres stedfortredere. Klimarådet er øverste organ for Klima Østfold og vedtar årlig handlingsplan og budsjett. Klimarådet skal arbeide for realistiske løsninger og tilstrebe konsensusløsninger.

Arbeidsutvalget: Klimarådet velger en leder og kan velge et Arbeidsutvalg bestående av personer fra Klimarådet, som tar beslutninger på vegne av Klimarådet mellom Klimarådsmøtene. Siden oppstart av Klima Østfold har man hatt arbeidsutvalg.

Klimakontaktene - administrativ gruppe: Består av en fast kontaktperson fra administrasjonen til hver av partene. Gruppen har ansvaret for det faglige arbeidet i nettverket, og er pådrivere for at aktuelle aktiviteter følges opp i sin kommune. Kommunene deltar i de faggruppene og prosjektene som er forenlig med kommunens vedtatte politikk.

Daglig leder: Organiserer og koordinerer det daglige arbeidet, fra 2016 sammen med kommunikasjonsrådgiver, prosjektmedarbeidere og andre fagressurser. Disse utgjør **sekretariatet.**

Faggruppene: selvstendige grupper som kan opprettes i tråd med handlingsplanen – eller når det oppstår et ønske blant partene om å jobbe med egne tema.

Temasamlinger og prosjekter: Der det er hensiktsmessig organiseres temasamlinger rettet mot fagfolk i kommunene, fremfor faggrupper. I tillegg jobbes det med aktiviteter gjennom eksternt finansierte prosjekter, der klimakontaktene ofte vil være bindeleddet ut til relevante personer i kommunene

Aremark kommune

Fredrikstad kommune

Halden kommune

Hvaler kommune

Indre Østfold kommune

Marker kommune

Moss kommune

Rakkestad kommune

Råde kommune

Sarpsborg kommune

Skiptvet kommune

Våler kommune

VIKEN FYLKESKOMMUNE

Fykesmannen i Oslo og Viken

KLIMA ØSTFOLD

Mer samarbeid. Mer handling.